

NOVÉ HALŠTATSKÉ NÁLEZY NA KOLÍNSKU

Dražen Šťastný - Miloš Vávra

V letech 1993-1995 byly Ústavem archeologické památkové péče středních Čech při dozoru na stavebních akcích spojených s úpravami železničního koridoru mezi Českým Brodem a Kolínem podchyceny části halštatských sídlišť v Klučově (okr. Kolín) a na rozhraní k.ú. Ratenic (tehdy okr. Nymburk, nyní okr. Kolín) a Dobřichova (okr. Kolín). Při stejné akci jsme v Nové Vsi I (okr. Kolín) ve spolupráci s Regionálním muzeem v Kolíně odkryli bylanský komorový hrob. Při jiné příležitosti, při pokládání vodovodu v roce 1996, byly na k.ú. Plaňany (okr. Kolín) zjištěny tři narušené bylanské hroby.

KLUČOV (OKR. KOLÍN)

Na sprašové návěji nad levým břehem Šembery bylo v Klučově při úpravách železniční zastávky (východní nástupiště) a západně od ni (v rýze pro optické zabezpečovací kabely) v letech 1993-1994 zjištěno přes čtyřicet sídlištních objektů (mj. polozemnice a zásobní jámy). Pokud jsme při vzorkování profilů získali datovací materiál, náležel do pozdně halštatského období shodně s nálezy, které z nejbližšího okolí publikoval J. Kudrnáč (1953, na obr. 144 viz poloha C, obr. 156).

RATENICE, DOBŘICHOV (NYNÍ OKR. KOLÍN)

Další lokalita byla zjištěna v r. 1995 na rozhraní k.ú. Ratenic a Dobřichova, na svahu návrší (Nad loučkama, Za stodolama) JZ a J od Ratenic. V rýze pro optický kabel vyhloubené severně od železniční trati bylo dokumentováno celkem 16 objektů. Byly zachyceny na dvou místech vzdálených od sebe 300 m.

Ratenice, ZM 13-14-16, Z 453 mm, J 031 mm, Z 457, J 025 mm, Z 477, J 017 mm.

Dobřichov, ZM 13-14-17, Z 0 mm, J 017 mm, Z 026 mm, J 008 mm, 196 m n.m.

Na profilech rýhy byla v JZ části návrší nápadná silná nadložní tmavší hnědá hlinitá vrstva, která dosahovala až na dno rýhy. Zvolna slábla ve vzdálenosti 250 m východním směrem (již na k.ú. Dobřichova). V místech, kde bylo podloží zřetelné, se vyskytoval štěrkopísek nebo jemná jílovitopísčitá vrstva. Dále k východu tvořil geologické podloží světlý hutný slínovec.

Na k.ú. Ratenice na JZ okraji návrší jsme mohli, v silné vrstvě tmavšího hnědého podorničí místo dosahujícího až na dno rýhy v hl. 1,2 m, podchytit pouze tři sídlištní objekty, které svými dny zasahovaly do světlého štěrkopísku. Dvě polozemnice (obj. 1 a 2) byly od sebe vzdáleny jen 0,8 m a na J profilu dosahovaly délky 4,1 m a 3,6 m a hloubky 1,3 m a 1,2 m. Z jiného objektu, ze zásobní jámy (obj. 3), která byla zachycena o 23 m dále k JV, pocházejí zlomky keramiky z eneolitu a z pozdní doby bronzové.

Na východním okraji stejně mírně vyvýšeniny na k.ú. Dobřichov byly zjištěny objekty č. 4 - 11, 13 - 16 zahľoubené do světlého slínovce. Za polozemnice považujeme objekty č. 7 a 15 dosahující délky min. 2,9 m a 3,2 m a hloubky 0,8 - 0,9 m opět s příznačnými svislými stěnami a plochým dnem. Dalšími objekty byly sídlištní jámy (obj. 5a, 8, 9, 13), malé žlábky (obj. 4, 14) a kúlové jamky (obj. 5b, 6, 10, 11).

Povrchový průzkum uskutečněný v trase rýhy před jejím vyhloubením a v nejbližším okolí, spolu s obsahem vzorkovaných objektů (obj. 3, 14) potvrdil, že se jedná o polykulturní lokalitu (Salač 1992). Na základě nálezů do pozdní doby halštatské (Ha D) klademe uvedené čtyři polozemnice (obj. 1, 2, 7, 15).

Nevylučujeme, že JV část tohoto sídliště byla na hraně návrší nad v současnosti podmáčenou polohou Na Šplichalce pravděpodobně opevněna či ohrazena malým žlabem (obj. 16) širokým 1,3 m, jehož mísovitě zaoblené dno sahalo max. do hloubky 1,36 m od povrchu. Tento objekt byl od nejbližší polozemnice (obj. 15) vzdálen 14,5 m JV směrem a dále po svahu návrší se již jiné objekty nevyskytly.

kostrového hrobu (původně zřejmě pod mohylou) s pohřbem muže a rozptýlenými kostmi malého dítěte. Rýha pro optický kabel již po třetí v novověku poškodila zdejší hrobovou jámu. Pro archeologický výzkum tak z půdorysu komory zbyly neporušené střed a většina jihovýchodní části, neboť severozápadní okraj hrobu zničil průkop pro kabel elektrické regulace produktovodu.

Bohatá pohřební výbava byla rozmístěna téměř po celé ploše hrobove komory (bronzové a železné součásti koňských postrojů, četné nádoby, přidavky zvířecího masa). Nepietni poloha skeletu dospělého muže, který ležel na bříše se s touto výbavou neshoduje. Jde zřejmě o dodatečné nerituální přemístění pohřbeného jedince a to v souvislosti s vyloupením hrobu. Nasvědčuje tomu rovněž absence jeho osobních zbraní a cenných předmětů v těsné blízkosti.

Předpokladáme, že hrobová komora byla relativně nedlouho po uložení pohřbu násilně otevřena. Zachovaná bohatá pohřební výbava ukazuje na významné společenské postavení zemřelého muže, jehož tělo však spočívalo na bříše. K tomuto nepietnímu umístění pravděpodobně došlo později, při vyloupení ještě stojící hrobové komory, kdy bylo s lidskými těly manipulováno. Tehdy došlo ke ztrátě cenných osobních předmětů pohřbeného jedince a další hrobové výbavy.

Na základě terénní situace a antropologických pozorování V. Černého předpokladáme, že velký komorový hrob z Nové Vsi I v poloze Ohrádky původně překryvala mohyla.

Nově odkrytý komorový kostrový hrob dvou jedinců s koňskými postroji na lokalitě zřejmě nebyl ojedinělý, jak dokládá údaj F. Dvořáka (1936, 77, 142, "pole p. Štolby").

PLAŇANY (OKR. KOLÍN)

V r. 1996 byly v Plaňanech, severně od obce na návrší Černa, zachyceny v rýze vodovodu z Plaňan do Radimi tři hrobové jámy (obj. 1-3) bylanské kultury a jedna zásobní jáma (obj. 4, bez nálezů) umístěné ve dvou skupinách.

ZM 13-14-21, Z 266 mm, J 102 mm, Z 292 mm, J 92 mm, 251-255 m n.m.

První dva objekty (obj. 1 a 2, od sebe 25 m) byly situovány ve vzdálenosti 230 m od druhé severozápadní skupiny (hrob jáma č. 3 a zásobní jáma č. 4, od sebe vzdáleny 20 m). Profily objektu byly vzorkovány a z jejich spodních částí byl získán datovací keramický materiál, bronzové a železné předměty. Na severním profilu jámy č. 2 byly zjištěny lidské kosti pravděpodobně z předloktí ruky, na kterém byl navlečen bronzový náramek. Podloži zde tvorila spraš. Získané nálezy jsou do podrobnějšího zpracování uloženy v ÚAPPSČ Praha a poté budou předány do RM Kolín.

Literatura

Dvořák, F. 1936. Pravěk Kolinska a Kouřimská. Kolin.

Kudrnáč, J. 1953. Pravěká sídliště v Klučově, Archeologické rozhledy 5, 322-327, 342-343.

Salač, V. 1992. Ratenice, okr. Nymburk, Výzkumy v Čechach 1988/9, 136-137.

Vavra, M. 1995. Zpráva o zachranném archeologickém výzkumu prováděném na základě smlouvy č. 29/95 na trase Pečky - Kolín (okr. Nymburk a Kolín) v r. 1995. ÚAPPSČ Praha, č.j. 354 /95.

D. Šťastný and M. Vávra: Recent Halstatt period finds in Kolín-region

Parts of the late Hallstatt settlements have been traced in Klučov and at the edge of Ratenice and Dobřichov parishes (distr. of Kolín) during the reconstruction of the railway Český Brod - Kolín in 1992 - 1994. Bylany culture grave was excavated in Nová Ves I (distr. of Kolín). 3 Bylany culture graves and 1 storage pit were documented having been partly damaged during the water - pipe line building in 1996.

Fig. 1. Nova Ves I, distr. of Kolín. Feature A. General view to the Bylany - culture grave from the North.

Fig. 2. Nová Ves I, distr. of Kolín. Feature A. Plan of the undamaged part of the grave.

Fig. 3. Nová Ves I, distr. of Kolín. Feature A. Southern and northern profile.

Dražen Šťastný, Miloš Vávra

Ústav archeologické památkové péče středních Čech

Letenská 4, 118 00 Praha 1